

עין משפט ונר מצוה

פז א מיי פ"צ מהלכות מגילה הלכה א טוש"ע א"ח סימן תרל סעיף ה: יז ב מיי פ"ז מהל' יוסף וחלילה הלכה ה סמג עשין נא טוש"ע אה"ע סימן קנט סעיף ה:

יח ג ד ה מיי פ"צ מהל' מגילה הלכה י סמג עשין מד"ס ד טוש"ע א"ח סימן תרל סעיף ג:

יט ו מיי שם הלכה א טוש"ע שם סעיף ו:

כ ז מיי פ"צ שם הלכה ב:

כא ח מיי שם פ"צ הלכה ו טוש"ע שם סעיף י:

כב ט מיי פ"א מהל' תפילין הלכה יז

טוש"ע י"ד סימן רעד סעיף ב:

כג י מיי שם טוש"ע א"ח סי' לז סעי' ו:

כד ב מיי שם טוש"ע י"ד

סימן רפח סעיף ח:

כה ד מיי שם טוש"ע

א"ח סימן לז סעיף כט וסעיף לא:

גליון הש"ס

גמרא **עדר** **שיעשה אחיך הגדול**. במתניתין יבמות דף מא אינו ואלס במתניתין במשניות איתא כן ועיין בחו"ט שם: [מכת"י שם אבוד ד'כתוב. ע' יומא לו ע"ב בחוס' ד"ה בסירוגין]: שם שהלך ד'עבר שנה. עיין יבמות קטו ע"א חוד"ה אמר ר"ע: שם **שאני** ר"מ. עיין מ"ר בראשית ס"פ ל"ו שמירץ ששמי מגילות כתב גנו הראשונה וקיס' השניה: [מכת"י שם דבתיב בדרו. ברכות דף ה ע"א]:

תורה אור השלם

א) **עניך לנכח יביטו ועפעפך יישירו גגך**: [משל' ה. כה]

ב) **התעיף עניך בו ואיננו כי עשה יעשה לו כנפים כנשר יעוף השקמים**: [משל' ב. ה]

רבינו חננאל

ת"ר קראה סירוגין **יצא כדאמרי**. סירוסין א) חרא חרא אחד זולתי אחד. כגון שקורא פסוק ומניח פסוק וקורא פסוק שלישי וחוזר וקורא הפסוק השני שהניח כי האי גוונא לא יצא ר' מונא אמר משום ר' יהודה אף בסירוגין אם שהה כדי לגמור את כולה אע"ז שחזר וקרא הנשאר והשלמה לא יצא. ואוקימנא בבששה לגמור את כולה מרישא לסיפא מוהיה בימי אחשוורוש עד כי מרדכי היהודי. ואסיקנא אמר רב יוסף נקוט דרב ביבי בייך דאמר רב אין הלכה כר' מונא ושמואל אמר הלכה כר' מונא דשמעין לשמואל דחייש ליחידאה דתנן שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה כו' ופשטה היא. וקי"ל כרב דאיטורא

היא ולא יחשיבין לשמואל אלא אם קראה סירוגין אפילו שהה כמה יצא ואע"ג דא"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יהוזרק באחרית ראש השנה בהלל ובמגילה אם שהה כדי לגמור את כולה חוזר לראש הא אמר ר' יוחנן לו' אבהו ליריד לא סבידא לי. ואמר ר' ט' תקיעות ט' שעות ביום יצא ותניא כוותיה ובתלמוד ארץ ישראל אמרו משמיה דרב הלכתא כו' מונא שאמר משום ר' יהודה שאמר משום ר' יוסי הגלילי. ת"ר **השמיט** בה סופר פסוק ואותיות וקראן הקורא כמתורגמן המתרגם כלומר דרך המתרגם שמוסיף דברים מלבד לברר הטעם ונמצא קורא אותן הדברים על פה כן גם הקורא את פסוק או אותיות על פה אעפ"כ יצא דמינין עלה מהא דתניא היו בה אותיות מטושטשות או מקודעות אם רשומן ניכר יצא ואם לאו לא יצא וממתניתין נמי דקתני קראה על פה לא יצא ופרקינן הני מילי בכולה אבל פסוק או אותיות אם ב) עשה וקראן על פה יצא: ת"ר **השמיט** בה הקורא פסוק לא יאמר אקרא מיכן ואח"כ אחזור ואקרא חציה הראשון אלא קורא אותה מתחלתה ועד סוף. קראה **מתנמנם** יצא אוקמה רב אשי כגון דנים ולא נים תיר ולא חיר ואי קרי ליה עני להו ולא ידע לאהדורי סברא וכי מדכרו ליה מדכר אם הוא מתנמנם כי האי גוונא יצא ואם לאו לא יצא. היה כותבה דורשה ומגיהה אם כוון לבו לצאת יצא דהא כתבה כולה ומנחא קמיה אלא כותבה היכי דמי כותבה מיכן עשר מותר בעשיית מלאכה מיהו בעינן לקרונה ממגילה שהיא כתובה כולה. ואוקימנא בדמנחא קמיה קמיה ביהא דמנחא קמיה פסוקא פסוקא וכתבי ליה ווכריי יוחנן דאמר אסור לכתוב אפילו אות אחת שלא מן הכתב. ואע"פ דאמר דכתב ר"מ באסיא דכתב ר"מ מלכו מלכו וקראה והיה בקי בתורה כולה שהיה יודעה ע"פ הא אמרינן שעת הדחק היתה שלא היתה שם אחת ומפני שעת הדחק התירו לו אבל זולתי שעת הדחק לא ואפילו למי שהווא [בבין כו"מ וקי"ל שכתב ר"מ וק"ל דאמר דכתב ר"מ באסיא דכתב ר"מ מלכו מלכו וקראה והיה בקי בתורה כולה שהיה יודעה ע"פ הא אמרינן שעת הדחק היתה שלא היתה שם אחת ומפני שעת הדחק התירו לו אבל והלכתא מזוזה צריכה שרטוט תפלין אין צריכין שרטוט ואלו נכתבים שלא מן הכתב מ"ט מגרס גרסי להו. היתה כתובה בסם בסיקרא בקומוס כו'. סם סמא. סקרא סיקראת שמה. קומוס קומא. קנקנתום חרתא דאושכפי. דיפתרא דמליח וקמיח ולא עפיץ. נייר מחקא. באלו כולו [לא] יצא עד שתהא כתובה על העור^[2] וכו'יו דגמר כתיבה כתיבה א) ויאמר להם ברוך מפיו יקרא אלי את כל הדברים האלה ואני כותב על הספר בדיו: מתני' בן עיר שהלך לכורן וכן כרך שהלך לעיר **אם עתיד לחזור קורא כמקומו**. אמר רבא ל"ש בן כרך שהלך לעיר קורא כמקומו אלא שעתידי לחזור בליל י"ד נודמן לו ונתעכב לו ולא חזר קורא בט"ו כבני מקומו. אבל אינו עתיד לחזור בלילי י"ד קורא עמהם דכתיב על כל היהודים הפרדים למה לי עוד הישביס בערי הפרדות לא בא אלא ללמד דפרויו בן יומא קרוי פרוו. וכן אמרין מוקף:

חשק שלמה על רבינו חננאל א) אולי דל"ל סירוסין בירושלמי חדא פרא חדא אחד וזלמו אחד כגון וכו' וכ"ה בירושלמי שם כהן לשנא ורבינו מפרש דפרא חדא היט וזלמי אחד. א) כתיב הכא ותכתוב אסתר המלכה וכתיב המס ויאמר כו':

יח:

נקוט

דרב ביבי בידך. דלמר רב אין הלכה כרבי מונא שאמר שחוזר לראש וכן הלכה דאין לרץ לחזור לראש דהלכה כרב באיסורי דלמר כן ורבי יוחנן קאי כוותיה צפרק בחרא דר"ה (דף לד: וסג) דלמר שאס שמע תשע תקיעות בשעת שעות ציוס ילא ומסיים התם תניא נמי הכי ומיייתי הא ופריך והא אמר רבי יוחנן משום ר"ש כן יהולדק שאס שהה כדי לגמור את כולה חוזר לראש ומשני הא ידידיה הא דרביה ומדמתניא כוותיה שמע מינה הלכתא כוותיה ומכאן סומך ר"י כשעומד בלמח וליז שמתמנין עד שיאמר עם הנצור קדושה וזכרו ואמן יהא שמיה רבא: **שקידש** אחיו את אחותה. דווקא קידש אומרים לו המתן מלישא דכיון דלינה עדיין אלא ארוסה נראה שנושא אחות זקוקמו אבל אם נשאה אשתו גמורה היא ואין לרץ להמתין דהא פקע זיקה לגמרי ודוקא קידש אחר נפילה אבל קודם נפילה שלא היתה אחות זקוקמו בשעת הקדושין אין אומרים לו המתן שהרי לא היתה שום זיקה מעולם וטעמא דר' יהודה משום דסבר יש זיקה^[3]: **תפלין אינן צריבין שרטוט**. פירש ר"ת דכן הלכה: **קנקנתום חרתא דאושכפי**. פירש הקונטרס^[4]

ארמיניט"א וקשיא דא"כ יהא אסור להטיל ארמיני"ט לתוך הדיו אלא ש"מ דקנקנתום לא הו' ארמיני"ט דהכי נמי משמע התם^[5] דמפרש טעמא דקנקנתום אסור משום דכתיב (במדבר ה) וכתב ומחה גבי סוטה כתב שיכול למחות ודיו שיש צו קנקנתום אינו יכול למחות וא"כ ש"מ דקנקנתום לאו היינו ארמיני"ט שהרי בכל יום אנו מטילין ארמיני"ט לתוך הדיו שלנו ואפ"ה מתקין ליה שפיר ונראה כדפי' רשז"ס בעירובין (דף יג. וסג) דקנקנתום היינו ויטריוול"ו ונהי דלמרנין התם שהיא ירוקה^[6] מ"מ י"ל שמשמרת כששומקים אותה הדק הדק: דיפתרא

כוון לבו יצא וכו': ^[7] היכי דמי אי דקא מסדר פסוקא פסוקא וכתב לה כי **כוון לבו מאי** הוי על פה הוא אלא דכתב פסוקא פסוקא וקרי ליה ומי יצא והאמר ^[8] רבי חלבו אמר רב חמא בר גוריא אמר רב הלכה כדברי האומר כולה ואפי' למ"ד ^[9] מאיש יהודי צריכה שתהא כתובה כולה ^[10] אלא דמנחה מגילה קמיה וקרי לה מינה פסוקא פסוקא וכתב לה לימא מסייע ליה לרבה בר בר חנה דאמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן ^[11] אסור ^[12] לכתוב אות אחת ^[13] שלא מן הכתב דלמא דאתרמי ליה אתרמויי. גופא אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן אסור לכתוב אות אחת שלא מן הכתב מיתיבי ^[14] אמר רשב"א מעשה בר' מאיר ^[15] שהלך לעבר שנה ^[16] בעסיא ולא היה שם מגילה וכתבה מלכו וקראה א"ר אבהו ^[17] שאני רבי מאיר דמיקיים ביה ^[18] ועפעפך יישירו נגדך אמר ליה רמי בר חמא לרבי ירמיה מדפתי מאי ועפעפך יישירו נגדך אמר לו אלו דברי תורה ^[19] דכתיב בהו ^[20] התעיף עיניך בו ואיננו ואפילו הכי מיושרין הן אצל ר' מאיר רב חסדא אשכחיה לרב חננאל דהוה כתב ספרים שלא מן הכתב אמר ליה ראויה כל התורה כולה ליכתב על פיך אלא כך אמרו חכמים אסור לכתוב אות אחת שלא מן הכתב מרקאמר כל התורה כולה ראויה שתיכתב על פיך מכלל דמיושרין הן אצלו והא רבי מאיר כתב שעת הדחק שאני אבוי שרא לדבי בר חבו^[21] למיכתב תפלין ומזוזות שלא מן הכתב כמאן כי האי תנא דתניא ר' ירמיה אומר משום רבינו ^[22] תפלין ומזוזות נכתבות שלא מן הכתב ואין צריכות שרטוט והלכתא 'תפלין אין צריכין שרטוט ^[23]מזוזות צריכין שרטוט ^[24]אידי ואידי נכתבות שלא מן הכתב מ"ט מיגרס גריסין: היתה כתובה בסם כו': ^[25] סם סמא סקרא אמר רבה בר בר חנה סקרתא שמה קומוס קומא

הקורא למפרע

סירוסין. למפרע כמו סרס את המקרא ודרשהו^[26] וכן ילא מחותך או מסורס (מה דף כה.): דחייש ליחידאה. במקום שהיחיד מחמייר ורצים מקילין: שומרת יבם. מלפס ליצמה ומלוה גדול ליצס^[27] צא אחד מן האסין וקידש את אחותה של יצמה אחר שנפלה היצמה לפניהן: אומרים לו הבותן.

מלכונסה: עד שיעשה אחיך הגדול **מועשה**. ביצמתו או לתלוך או ליצס אבל בעוד היצמה א) לפני כולן לחלוץ או ליצס הרי היא לכל אחד כאשתו על ידי זיקת יצוס ואסור בלחותה משום אחות אשה דקסבר יש זיקה אפי' בתרי וכל שכן כחד ופליגי רבנן עליה ואמרי הוואיל ושני אחים הן אין זיקמו^[28] מיוחדת להיות מוטלת על אחד מהן להיות כאשתו ומותר בלחותה: השימיט. דילג צה הסופר פסוק אחד וקראן הקורא^[29]: **במתורגמן המתרגם**. על פה: תיר. ער: אהדורי סברא. דבר הכא מצינת הלז: דקא מסדר פסוקא. על פה וכתב ליה וקמני ילא ע"י קריאת אותו סידור: הלכה כדברי האומר בולא. לרץ לקרות ופליגי צה תנאי במתני' מהיכן קורא אדם את המגילה ויולא צה ידי חובתו רבי מאיר אומר כולה ר' יהודה אומר מאיש יהודי: **דמנחא מוגי'ה קמיה**. ומעמיק ממנה: **מסייע ליה לרבה**. מתני' דקמני ילא וליכא לאוקמה אלא במעמיק מן הכתב מסייע ליה לרצה: **דלמא דאיתרמי** **לעולם** מותר לכתוב בלא העמק ומתני' דלאתרמי ליה מגילה ומעמיק ממנה ואינטריך לאשמעיין דהיכא למעמיק ממנה אס כוון לבו ילא: **התעיף עיניך בו ואיננו**. אס תכפול עיניך ממנה הרי היא משמחת ממך כהרף עין: **דבי בר חבו**. מוכר תפילין הוה כדלמרנין צצבא מליעא (דף כט:): **תפילין דבי בר חבו** שנימי: **והלכתא כו'**. כך הלכה למשה מסיני: **מייגרם גריסיין**. שגורות צפי הכל: **סמא**. ^[30] וזניך בלשון קודש אורפומיניט"ו בלעז: **סקרתא**. כעב אדוס שזבעין צו מריסין: **קומא**. סרק אילן: **חרתא**

כוון לבו יצא וכו': ^[31] היכי דמי אי דקא מסדר פסוקא פסוקא וכתב לה כי **כוון לבו מאי** הוי על פה הוא אלא דכתב פסוקא פסוקא וקרי ליה ומי יצא והאמר ^[32] רבי חלבו אמר רב חמא בר גוריא אמר רב הלכה כדברי האומר כולה ואפי' למ"ד ^[33] מאיש יהודי צריכה שתהא כתובה כולה ^[34] אלא דמנחה מגילה קמיה וקרי לה מינה פסוקא פסוקא וכתב לה לימא מסייע ליה לרבה בר בר חנה דאמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן ^[35] אסור ^[36] לכתוב אות אחת ^[37] שלא מן הכתב דלמא דאתרמי ליה אתרמויי. גופא אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן אסור לכתוב אות אחת שלא מן הכתב מיתיבי ^[38] אמר רשב"א מעשה בר' מאיר ^[39] שהלך לעבר שנה ^[40] בעסיא ולא היה שם מגילה וכתבה מלכו וקראה א"ר אבהו ^[41] שאני רבי מאיר דמיקיים ביה ^[42] ועפעפך יישירו נגדך אמר ליה רמי בר חמא לרבי ירמיה מדפתי מאי ועפעפך יישירו נגדך אמר לו אלו דברי תורה ^[43] דכתיב בהו ^[44] התעיף עיניך בו ואיננו ואפילו הכי מיושרין הן אצל ר' מאיר רב חסדא אשכחיה לרב חננאל דהוה כתב ספרים שלא מן הכתב אמר ליה ראויה כל התורה כולה ליכתב על פיך אלא כך אמרו חכמים אסור לכתוב אות אחת שלא מן הכתב מרקאמר כל התורה כולה ראויה שתיכתב על פיך מכלל דמיושרין הן אצלו והא רבי מאיר כתב שעת הדחק שאני אבוי שרא לדבי בר חבו^[45] למיכתב תפלין ומזוזות שלא מן הכתב כמאן כי האי תנא דתניא ר' ירמיה אומר משום רבינו ^[46] תפלין ומזוזות נכתבות שלא מן הכתב ואין צריכות שרטוט והלכתא 'תפלין אין צריכין שרטוט ^[47]מזוזות צריכין שרטוט ^[48]אידי ואידי נכתבות שלא מן הכתב מ"ט מיגרס גריסין: היתה כתובה בסם כו': ^[49] סם סמא סקרא אמר רבה בר בר חנה סקרתא שמה קומוס קומא

כולא ומנחא קמיה אלא כותבה ה"ר. (וכע"ז ברי"ח): **ה**) [ג] הערוך הבן] (גליון), וכ"ה בדרשו"י (בגמ' וברש"י): **ו**) צ"ל זיקתה (באה"מ): **ז**) תיבות "וקראן הקורא" שייך לד"ה בא. ברש"י שבר"ף הוא דייבוק בפנ"ע קיש' וצ"ל זיקתה (באה"מ): **ח**) ע"ה: **ט**) כמתורגמן המתרגם. על פה: **ס**) לכאורה נראה דצריך לציין **והלכתא** (ברש"י, ע"ש עוד): **ט**) שייך לרף יט ע"א (גליון): **י**) ט"ס וצ"ל שחורה, ע"י תוס' בעירובין שם (רש"י): **כ**) כך היא הגי' במשניות דפו"י (במקום "הספרי"), וע"י ידים פ"ד מ"ה ובתו"ט שם ובד"ח לעיל ט ע"א:

הוא משום ר' יהודה שאמר משום ר' יוסי הגלילי. ת"ר **השמיט** בה סופר פסוק ואותיות וקראן הקורא כמתורגמן המתרגם כלומר דרך המתרגם שמוסיף דברים מלבד לברר הטעם ונמצא קורא אותן הדברים על פה כן גם הקורא את פסוק או אותיות על פה אעפ"כ יצא דמינין עלה מהא דתניא היו בה אותיות מטושטשות או מקודעות אם רשומן ניכר יצא ואם לאו לא יצא וממתניתין נמי דקתני קראה על פה לא יצא ופרקינן הני מילי בכולה אבל פסוק או אותיות אם ב) עשה וקראן על פה יצא: ת"ר **השמיט** בה הקורא פסוק לא יאמר אקרא מיכן ואח"כ אחזור ואקרא חציה הראשון אלא קורא אותה מתחלתה ועד סוף. קראה **מתנמנם** יצא אוקמה רב אשי כגון דנים ולא נים תיר ולא חיר ואי קרי ליה עני להו ולא ידע לאהדורי סברא וכי מדכרו ליה מדכר אם הוא מתנמנם כי האי גוונא יצא ואם לאו לא יצא. היה כותבה דורשה ומגיהה אם כוון לבו לצאת יצא דהא כתבה כולה ומנחא קמיה אלא כותבה היכי דמי כותבה מיכן עשר מותר בעשיית מלאכה מיהו בעינן לקרונה ממגילה שהיא כתובה כולה. ואוקימנא בדמנחא קמיה קמיה ביהא דמנחא קמיה פסוקא פסוקא וכתבי ליה ווכריי יוחנן דאמר אסור לכתוב אפילו אות אחת שלא מן הכתב. ואע"פ דאמר דכתב ר"מ באסיא דכתב ר"מ מלכו מלכו וקראה והיה בקי בתורה כולה שהיה יודעה ע"פ הא אמרינן שעת הדחק היתה שלא היתה שם אחת ומפני שעת הדחק התירו לו אבל זולתי שעת הדחק לא ואפילו למי שהווא [בבין כו"מ וקי"ל שכתב ר"מ וק"ל דאמר דכתב ר"מ באסיא דכתב ר"מ מלכו מלכו וקראה והיה בקי בתורה כולה שהיה יודעה ע"פ הא אמרינן שעת הדחק היתה שלא היתה שם אחת ומפני שעת הדחק התירו לו אבל והלכתא מזוזה צריכה שרטוט תפלין אין צריכין שרטוט ואלו נכתבים שלא מן הכתב מ"ט מגרס גרסי להו. היתה כתובה בסם בסיקרא בקומוס כו'. סם סמא. סקרא סיקראת שמה. קומוס קומא. קנקנתום חרתא דאושכפי. דיפתרא דמליח וקמיח ולא עפיץ. נייר מחקא. באלו כולו [לא] יצא עד שתהא כתובה על העור^[2] וכו'יו דגמר כתיבה כתיבה א) ויאמר להם ברוך מפיו יקרא אלי את כל הדברים האלה ואני כותב על הספר בדיו: מתני' בן עיר שהלך לכורן וכן כרך שהלך לעיר **אם עתיד לחזור קורא כמקומו**. אמר רבא ל"ש בן כרך שהלך לעיר קורא כמקומו אלא שעתידי לחזור בליל י"ד נודמן לו ונתעכב לו ולא חזר קורא בט"ו כבני מקומו. אבל אינו עתיד לחזור בלילי י"ד קורא עמהם דכתיב על כל היהודים הפרדים למה לי עוד הישביס בערי הפרדות לא בא אלא ללמד דפרויו בן יומא קרוי פרוו. וכן אמרין מוקף:

פרק שני מגילה

סירוסין. למפרע כמו סרס את המקרא ודרשהו^[26] וכן ילא מחותך או מסורס (מה דף כה.): דחייש ליחידאה. במקום שהיחיד מחמייר ורצים מקילין: שומרת יבם. מלפס ליצמה ומלוה גדול ליצס^[27] צא אחד מן האסין וקידש את אחותה של יצמה אחר שנפלה היצמה לפניהן: אומרים לו הבותן.

מלכונסה: עד שיעשה אחיך הגדול **מועשה**. ביצמתו או לתלוך או ליצס אבל בעוד היצמה א) לפני כולן לחלוץ או ליצס הרי היא לכל אחד כאשתו על ידי זיקת יצוס ואסור בלחותה משום אחות אשה דקסבר יש זיקה אפי' בתרי וכל שכן כחד ופליגי רבנן עליה ואמרי הוואיל ושני אחים הן אין זיקמו^[28] מיוחדת להיות מוטלת על אחד מהן להיות כאשתו ומותר בלחותה: השימיט. דילג צה הסופר פסוק אחד וקראן הקורא^[29]: **במתורגמן המתרגם**. על פה: תיר. ער: אהדורי סברא. דבר הכא מצינת הלז: דקא מסדר פסוקא. על פה וכתב ליה וקמני ילא ע"י קריאת אותו סידור: הלכה כדברי האומר בולא. לרץ לקרות ופליגי צה תנאי במתני' מהיכן קורא אדם את המגילה ויולא צה ידי חובתו רבי מאיר אומר כולה ר' יהודה אומר מאיש יהודי: **דמנחא מוגי'ה קמיה**. ומעמיק ממנה: **מסייע ליה לרבה**. מתני' דקמני ילא וליכא לאוקמה אלא במעמיק מן הכתב מסייע ליה לרצה: **דלמא דאיתרמי** **לעולם** מותר לכתוב בלא העמק ומתני' דלאתרמי ליה מגילה ומעמיק ממנה ואינטריך לאשמעיין דהיכא למעמיק ממנה אס כוון לבו ילא: **התעיף עיניך בו ואיננו**. אס תכפול עיניך ממנה הרי היא משמחת ממך כהרף עין: **דבי בר חבו**. מוכר תפילין הוה כדלמרנין צצבא מליעא (דף כט:): **תפילין דבי בר חבו** שנימי: **והלכתא כו'**. כך הלכה למשה מסיני: **מייגרם גריסיין**. שגורות צפי הכל: **סמא**. ^[30] וזניך בלשון קודש אורפומיניט"ו בלעז: **סקרתא**. כעב אדוס שזבעין צו מריסין: **קומא**. סרק אילן: **חרתא**

כוון לבו יצא וכו': ^[31] היכי דמי אי דקא מסדר פסוקא פסוקא וכתב לה כי **כוון לבו מאי** הוי על פה הוא אלא דכתב פסוקא פסוקא וקרי ליה ומי יצא והאמר ^[32] רבי חלבו אמר רב חמא בר גוריא אמר רב הלכה כדברי האומר כולה ואפי' למ"ד ^[33] מאיש יהודי צריכה שתהא כתובה כולה ^[34] אלא דמנחה מגילה קמיה וקרי לה מינה פסוקא פסוקא וכתב לה לימא מסייע ליה לרבה בר בר חנה דאמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן ^[35] אסור ^[36] לכתוב אות אחת ^[37] שלא מן הכתב דלמא דאתרמי ליה אתרמויי. גופא אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן אסור לכתוב אות אחת שלא מן הכתב מיתיבי ^[38] אמר רשב"א מעשה בר' מאיר ^[39] שהלך לעבר שנה ^[40] בעסיא ולא היה שם מגילה וכתבה מלכו וקראה א"ר אבהו ^[41] שאני רבי מאיר דמיקיים ביה ^[42] ועפעפך יישירו נגדך אמר ליה רמי בר חמא לרבי ירמיה מדפתי מאי ועפעפך יישירו נגדך אמר לו אלו דברי תורה ^[43] דכתיב בהו ^[44] התעיף עיניך בו ואיננו ואפילו הכי מיושרין הן אצל ר' מאיר רב חסדא אשכחיה לרב חננאל דהוה כתב ספרים שלא מן הכתב אמר ליה ראויה כל התורה כולה ליכתב על פיך אלא כך אמרו חכמים אסור לכתוב אות אחת שלא מן הכתב מרקאמר כל התורה כולה ראויה שתיכתב על פיך מכלל דמיושרין הן אצלו והא רבי מאיר כתב שעת הדחק שאני אבוי שרא לדבי בר חבו^[45] למיכתב תפלין ומזוזות שלא מן הכתב כמאן כי האי תנא דתניא ר' ירמיה אומר משום רבינו ^[46] תפלין ומזוזות נכתבות שלא מן הכתב ואין צריכות שרטוט והלכתא 'תפלין אין צריכין שרטוט ^[47]מזוזות צריכין שרטוט ^[48]אידי ואידי נכתבות שלא מן הכתב מ"ט מיגרס גריסין: היתה כתובה בסם כו': ^[49] סם סמא סקרא אמר רבה בר בר חנה סקרתא שמה קומוס קומא

קנקנתום

מסורת הש"ס
עם הוספות

א) [שנח לה: גישין יד. צ"צ כט. חולין ט. לז], **ב**) עיין ר"ה לד: ובתוס' שם ד"ה לדריד, **ג**) [יבמות פג. ד] **ד**) שם יח: מא, **ה**) [מוספתא פרק צ], **ו**) מעמית יב. פסחים קכ: יבמות נד. מה סג, **ז**) [ע"י מוספות מעמית יב: וע"ע היטב מוספות נדה סג.], **ח**) [לקמן דף יט.], **ט**) [שם, י' מנחות דף לז: **כ**] [מוספתא פ"ב], **ל**) [ע"י מוספות יבמות קטו. ד"ה א"ר עקיבא], **מ**) מנחות לז: **נ**) גישין יט. שנח קד: **ס**) ב"ב קיט: **ע**) יבמות דף לט, **פ**) [חולין פח: **]** ועיין מהרצ"ח, **צ**) וע"ע תוס' יבמות יח: ד"ה שומרת, **ק**) בעירובין יג. (רש"ש), **ר**) [עירובין יג.].

הגהות הב"ח

א) [מכת"י רש"י ד"ה עד שיעשה כו' בעוד שהיבמה לפנין]:

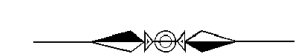
הגהות הגר"א

א) גמ' כמתורגמן המתרגם. נ"צ לפרש"י כל זו שפת ימר הוא אבל הפירוש הוא שקראן בלשון תרגום לפי שהיו רגילין במתרגם בעל פה וקמ"ל דאף למכיר אשורית יולא בלעז וקמ"ל אף שקרא צ"ל לשונות ילא דהא לרץ לקרות כולה ואף המיעוט מעכב מדקאמר (לעיל ע"א) אטו אן כו' וכ"ה להדיא הפירוש הנ"ל בירושלמי ומ"ש בירושלמי מי שידע גס אשורית אין יולא בלעז היינו אס כמזה אשורית דלא כגמ' דילן וקי"ל כגמ' דילן דבזה אף לעז לא ילא מ"מ פשטא דמתני' דקאמר והלעז כו' וגמ' דפריך וסא לא ידע כו' ופשטא דירושלמי משמע כדברי הרמנ"ן דלא ילא אלא הלעז דוקא וכאן דוקא במקלטה כי היכי דלא בעל פה אלא ש"ל דגמ' דידן ס"ל כשמואל דלא כר' אבהו מדפריך גמ' מעל פה ולא פריך מתרגום (ועמ"ש רבינו צא"ס סימן תר"ץ):

ליקוטי רש"י

[נדפס בסוף המסכת]

הגהות וציונים

א) א"ר יוסף הלכה כר"מ שאמר משום רי"י ליתא בכת"י וכמה ראשונים, וכ"ה נכון דהא רב יוסף אמר להלן נקוט דרב ביבי בייך ולדידיה רב אמר אין הלכה כר"מ והלכתא כרב באיסורי וכמ"ש התוס' (דק"ס), וע"י שפ"א: **ב**) בכת"י נוסף **דשמעין ליה**: **ג**) בכת"י ורמיהדי וכ"ה נכון דרמי ברייתות אהרדי (דק"ס): **ד**) בגליון כת"י נוסף **בשלא** דורשה ומגיהה דהא **כתיבא**